

Прилог бр.2.

НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВИЈЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА и СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Предмет: Извјештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у академско звање редовног професора или ванредног професора, ужа научна/умјетничка област: Специфични језици (Србистика).

Одлуком Научно-наставног вијећа Филозофског факултета/академије у Палама, Универзитета у Источном Сарајеву, број: 2124/23 од 4. 10. 2023. године, именовани смо у Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја по конкурсу, објављеном у дневном листу „Глас Српске“ од 20. 9. 2023. године, за избор у академско звање редовног или ванредног професора, ужа научна област Специфични језици (Србистика).

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Састав комисије ¹ са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив научне области, научног поља и уже научне/умјетничке области за коју је изабран узвање, датум избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. Др Сања Ђуровић, редовни професор, предсједник Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна област: Савремени српски језик Датум избора у звање: 24. 9. 2020. Универзитет у Крагујевцу Филолошко-уметнички факултет Крагујевац
2. Др Миланка Бабић, редовни професор, члан Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна област: Специфични језици (Савремени српски језик и лингвистика) Датум избора у звање: 15. 6. 2016. Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет Пале
3. Др Биљана Самарцић, редовни професор, члан Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна област: Специфични језици (Дијакхронија српског језика) Датум избора у звање: 28. 6. 2023. Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет Пале

¹ Комисија се састоји од најмање три наставника из научног или умјетничког поља, од којих је најмање један из уже научне или умјетничке области за коју се бира кандидат. Најмање један члан комисије не може бити у радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву, односно мора бити у радном односу на другој високошколској установи. Чланови комисије морају бити у истом или вишем звању од звања у које се кандидат бира и не могу бити у сродству са кандидатом.

На претходно наведени конкурс пријавио се кандидат:

1.Проф. др Сања (Миле) Куљанин

На основу прегледа конкурсне документације, а поштујући Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број:67/20), Правилник о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања („Службени гласник Републике Српске“, број: 2/22), Статут Универзитета у Источном Сарајеву и Правилник о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, Комисија за писање извјештаја о пријављеним кандидатима за изборе у звања, Научно-наставном/Умјетничко-научно-наставном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву подноси следећи извјештај на даље одлучивање:

ИЗВЈЕШТАЈ

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ
Одлука о расписивању конкурса, орган и датум доношења одлуке
Сенат Универзитета у Источном Сарајеву, Одлука број: 01-С-239-LIV/23 од 15. 9. 2023. године
Дневни лист, датум објаве конкурса
<i>Глас Српске</i> , 20. 9. 2023.
Број кандидата који се бира
Један (1)
Звање и назив уже научне/умјетничке области, за коју је конкурс расписан
За избор у звање редовног професора, Специфични језици – Србистика
Број пријављених кандидата
Један (1)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТИМА
ПРВИ КАНДИДАТ
1.ОСНОВНИ БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ
Име (име једног родитеља) и презиме
Сања (Миле) Куљанин
Датум и мјесто рођења
14. 9. 1959, Сарајево
Установе у којима је кандидат био запослен
Институт за језик Сарајево, асистент, 1983-1984; РТВ Сарајево, лектор, 1985-1992; РТРС, лектор-редактор, 1992-1998; Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву
Звања/радна мјеста
Асистент (спољни сарадник), лектор, лектор-редактор, виши асистент ; доцент, ванредни професор.

Навести све пријављене кандидате (име, име једног родитеља, презиме).

Научна област
Специфични језици – Србистика (Савремени српски језик и лингвистика)
Чланство у научним и стручним организацијама или у дружењима
Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске Одбор за стандардизацију српског језика, Институт за српски језик САНУ, Београд
2.СТРУЧНА БИОГРАФИЈА, ДИПЛОМЕ И ЗВАЊА
Основне студије/студије првог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Филозофски факултет Сарајево, 1978-1982.
Назив студијског програма, излазног модула
Српскохрватски језик и југословенске књижевности – Јужнословенски језици
Просјечна оцјена током студија ³ ,стечено академско звање
Професор српскохрватског језика и југословенских књижевности
Постдипломске студије/студије другог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 2002-2006.
Назив студијског програма, излазног модула
Српски језик и књижевност
Просјечна оцјена током студија,стечено академско звање
Магистар лингвистичких наука
Наслов магистарског/мастер рада
<i>Граматичке и прагматичке особине партикула у дјелима Милисава Савића и Радослава Братића</i>
Ужа научна/умјетничка област
Специфични језици – Србистика (Савремени српски језик и лингвистика)
Докторат/студије трећег циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка (датум пријаве и одбране дисертације)
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 2006-2012, 8. 9. 2006; 11. 04. 2012.
Наслов докторске дисертације
<i>Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику</i>
Ужа научна област, стечено академско звање
Специфични језици – Србистика, доктор филолошких наука
Претходни избори у звања (институција, звање и период)
1. Филозофски факултет Пале, асистент, 01. 10. 1999–19. 9. 2006; 2. Филозофски факултет Пале, виши асистент, 27. 9. 2006–27. 9. 2012; 3. Филозофски факултет Пале, доцент, 27. 9. 2012–26. 9. 2017; 4. Филозофски факултет Пале, ванредни професор, 16. 1. 2018. – 16. 1. 2024.
3.НАУЧНА/УМЈЕТНИЧКА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА
Радови прије првог и/или посљедњег избора/реизбора
1. Квантитативне партикуле у приповијеткама Радослава Братића и Милисава Савића“, <i>Зборник за српски језик, књижевност и умјетност</i> , бр. 6, Бањалука, 2006, стр. 255-272.
2. „Класификација партикула у граматичкој и научној србистичкој литератури“, <i>Радови Филозофског факултета</i> , бр. 8, Пале: Филозофски факултет, 2006, стр. 343-358.
3. „Партикуле (не)очекиваности у приповијеткама Милисава Савића и Радослава Братића“,

Радови Филозофског факултета, бр. 9, Пале: Филозофски факултет, 2007, стр. 301-318.

4. „Проблеми компарације у граматикама српског језика“, *Сто двадесет пет година високог образовања у Босни и Херцеговини, Зборник радова са научног скупа* (Пале, 19-20. мај 2007), Пале: Филозофски факултет, 2008, стр. 143-151.

5. „О интензификаторским партикулама у дјелима Милисаве Савића и Радослава Братића“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, година 1/ књ. 1, Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије (одржаног 14. фебруара 2009. године), Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2009, стр. 61-75.

6. „Лексеме са градацијским значењем у придјевској синтагми ратне прозе Републике Српске“, *Наука и настава на универзитету, Зборник радова са научног скупа* (Пале, 17-18. мај 2008), Посебна издања Научни скупови, књ. 3, том 1, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2009, стр. 79-87.

7. „Аналитичке форме суперлатива у ратној прози Републике Српске“, *Интердисциплинарност и јединство савремене науке, Зборник радова са научног скупа* (Пале, 22-24. мај 2009), Посебна издања Научни скупови, књ. 4, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2010, стр. 77-85.

8. „Експресивност партикула у ратној прози Републике Српске“, *Радови Филозофског факултета*, филолошке науке, бр. 12, књ. 1, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2010, стр. 479-491.

9. „Лингвостилистичка анализа Бајке о батинама Бранка Ћопића“ Миланка Бабић, Сања Куљанин/ *Савремена књижевност за децу у науци и настави*, Посебна издања, Научни скупови, књ. 10, Јагодина: Универзитет у Крагујевцу Педагошки факултет у Јагодини, 2010, стр. 69-79.

10. „Видови компарације у језику медија“, *Наука и политика*, филолошке науке, *Зборник радова са научног скупа* (Пале, 22-23. мај 2010), Посебна издања Научни скупови, књ. 5, том 1, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2011, стр. 225-231.

11. „Интензификација компаратива у дјелима Милисаве Савића“, *Књижевно дело Милисаве Савића*, Зборник радова са научног скупа (одржаног у Рашки и Новом Пазару 17. и 18. јуна 2011), Рашка, Нови Пазар: Центар за културу „Градац“, Народна Библиотека „Доситеј Обрадовић“, 2011, 149-162.

12. „Облици компаратива у језику ратне прозе Републике Српске“, *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске I*, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2012, стр. 365-378, (прештампано из: *Радови Филозофског факултета*, бр.14, књ. 1, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2012, стр. 217-227.

13. "Лексичкосемантичко перифрастичко градирање у књижевном дјелу Бранка Ћопића", *Наука и традиција, Зборник радова са научног скупа* (Пале, 19-20. мај, 2012. г.), Посебна издања, Научни скупови, Филолошке науке, књ. 7, том 1, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2013, стр. 77-90.

14. "Лексичка фигуративно-суперлативна компарација у српском језику", *Радови Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву*, бр.15, књ. 1, Пале, 2013, 201-212.

15. "О перифрастичкој компарацији у српском језику", *Прилози настави српског језика и књижевности*, Часопис Друштва наставника српског језика и књижевности Републике Српске,

Бањалука, 2014, 59-70.

16. "Системски и нормативни статус компарације у језику медија Републике Српске", *Радови Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву*, бр.16, књ. 1, 2014, 127-143.

17. "Утицај нормативних рјешења на комуникативну вриједност исказа", *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске IV*, Будућност српског језика и књижевности у Републици Српској и процеси (дез)интеграција, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2015, стр. 169-192.

18. "Компаративна лексема као обавезна или факултативна компонента перифрастичке конструкције", *Радови Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву*, бр.18, књ.2, Пале: Филозофски факултет, 2016, 81-91.

19. "Однос суперлатива и надсуперлатива у савременом српском језику", *Српски језик, XXII*, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2017, 177-192.

Монографија:

Компарација кроз лексику и семантику, Београд: Јасен, Библиотека Језикословље, 2017.

Радови послје последњег избора/реизбора⁵

1) „Статус позитива у силазној компаративној парадигми“, *Српски језик, књижевност, уметност, (Српски) језик у комуникативној функцији*, књ. 1, Зборник радова са XI научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2017, 47-60.

(међународни научни скуп; М14)

Општеприхваћено је у граматичкој и теоријској литератури да је синтетичка компарација приоритетно, ако не и потпуно, узлазна (климактичка). Насупрот томе, силазна (антиклимактичка) везана је за аналитички тип творбе. У оба случаја чланови компаративне парадигме усаглашени су према истинитосној вриједности (потврдности/одричности). У овоме раду кандидаткиња је указали на случајеве у којима се, на прагматичком плану, у оквиру силазне градације, ако се она исказе синтетички, нарушава хомолексичност компаративне парадигме, тј. јавља се асиметричност у погледу чланова силазне парадигме – између позитива, с једне, и силазног компаратива и суперлатива, с друге стране. Доказала је да се за исказивање *нижег степена* заступљености одређене *потврдне квалификације* употребљавају се *негирани* компаратив и суперлатив у синтетичкој форми, а *силазна градација негираних лексема у позитиву* изражава се *синтетичким потврдним* компаративом и суперлативом.

2) „Експресивност језичких јединица у револуционарном дискурсу“, *Експресивност у српском језику*, Зборник радова са XIV научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25-27. 10. 2019), Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2020, 59-69. **(међународни научни скуп; М14)**

У раду су анализирани експресивне језичке јединице у револуционарном дискурсу, а адекватан корпус за такво истраживање представљају текстови младобосанаца, поготово што је ријеч о њиховим властитим текстовима, будући да су они дјеловали на два плана, и револуционарном и књижевноумјетничком. Ексерпирани примјери таквих језичких средстава анализирани су на формално-семантичком плану. Кандидаткиња је издвојила структурно онеобичане,

стилематичне језичке конструкције, како би указала на њихову употребну вриједност и изражајност, тј. експресивност у револуционарном дискурсу. Као изразито експресивна језичка средства, примјерена наведеном дискурсу, издвојила је реторичко питање, веома прикладно за изражавање идеја и ставова револуционара, и поређење, као изражајну и сликовиту језичку јединицу у функцији карактерисања ликова револуционара. Анализиране експресивно конструкције, реторичко питање, те поређење као стилска фигура, показале су се веома прикладним за изражавање идеја и ставова младобосанаца, њихових размишљања, утисака и осјећања, које су они исказивали у многим својим текстовима, у вези са актуелном друштвеном ситуацијом и својим политичким опредјељењем и револуционарном дјелатношћу.

3) „Језичка утемељеност опсцених контекста у прози Радослава Братића“, *Језик и стил српскога романа*, Зборник радова са XVI научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (29–30. 10. 2021), Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2022, 263–271. (међународни научни скуп; М14)

Проза Радослава Братићево представља веома погодан корпус за анализу разноврсних језичких јединица, па и опсцених контекста, чија је језичка утемељеност анализирана на лексичко-семантичком и стилистичком плану. На ексцерпираним примјерима С. Куљанин је показала да Братић опсцене контексте реализује на три начина: први је језички утемељен еуфемизацијом, други комбинацијом експресивних лексема које обиљежавају негативне особине и еуфемистичке синтагме с деиктичком лексемом, а трећи тип опсценог контекста заснован је на дисфемизмима. Опсцени контексти засновани на еуфемизмима имају функцију ублажавања значења еквивалентног дисфемизма који упућује на опсценост, а истовремено су и стилски маркирани, што се може рећи и за контексте утемељене на дисфемизмима будући да се они употребљавају и с пренесеним значењем, а те лексеме граде и већи број различитих говорних чинова обиљежених експресивношћу. У вези с анализираним контекстима кандидаткиња је нагласила да се у Братићевој прози разликује нормативни језик писца, у којем нема дисфемизама, и ненормативни језик ликова, гдје су дисфемизми врло обични. Реализовањем опсцених контекста језички утемељених и на еуфемизмима и на дисфемизмима још једном је потврђено Братићево специфично комбиновање језичких јединица, његово језичко и стилско умијеће и богатство.

4) „Експресивност језичких јединица у функцији изражавања револуционарних принципа младобосанаца“, *Српски језик*, XXIV, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2019, 393–406. (категиорија часописа М24)

У раду су анализирани, на формално-семантичком плану, примјери ексцерпирани из текстова младобосанаца, у чијој су структури заступљене језичке јединице експресивне семантике, са статусом екскламативности, а у функцији изражавања револуционарних идеја младобосанаца. Као експресивне језичке јединице у функцији појачавања актуелног садржаја анализирани су експресивно-емфатичке форме којима су младобосанци исказали своје емоције и ставове у вези са социјално-политичком ситуацијом и својим идејама и принципима. Будући да је ријеч о револуционарно-идеолошкој тематици, С. Куљанин је у складу с тим указала на специфичан избор лексике и језичких конструкција којима се изражавају револуционарне идеје и протест против постојећег стања, немирење са ситуацијом, борба по сваку цијену, спремност да се да и властити живот, због чега су такви искази изузетно емоционално обојени: наглашавају се осјећања и преокупације говорног лица, које изражава свој револт и веома јаке емоције, а интонациона експресивност означена је узвичником као уобичајеним маркером таквих исказа. Оваквим формама, како су показали ексцерпирани примјери,

младобосанци исказују, између осталог, и своје ставове у вези са стањем у науци и култури, књижевноумјетничком стваралаштву, што свједочи о томе да су то били образовани младићи, интелектуалци, који су жељели просперитет своме народу, али прије свега слободу и слободоумност и живот достојан човјека.

5) „Обрада морфолошких категорија у средњошколској граматици Радоја Симића“, у зборнику са научног округлог стола *Научни доприноси Радоја Симића*, Крагујевац: ФИЛУМ, Београд: Јасен, 2018, 197-204.

У раду се говори о обради морфолошких категорија у средњошколској граматици проф. др Р. Симића и начинима да се та сложена граматичка структура на најједноставнији и најекономичнији начин представи у школској граматици будући да се морфолошке теме и проблеми не рјешавају на исти начин у научној и граматичкој литератури. Наглашава се значај савладавања граматичких категорија специфичних за сваку врсту ријечи српског језика будући да оне ученицима и студентима омогућавају правилну морфолошку анализу реченице на часовима српског језика. Тиме се потврђује значај и теоријског и прагматичког приступа у овом Симићевом уџбенику. Граматика је специфична по методичком обликовању уџбеничких јединица, јер се (уз вођење рачуна о томе коме је текст намијењен) послјије излагања градива дају вјежбе и задаци, уз упутства и напомене, али и стручне и методичке напомене. Методичко обликовање и поступци који се у уџбенику примјењују професора Симића чине препознатљивим, јер представљају новост и изазов и за ученике и за њихове професоре. Ученике треба подстицати и учити их да мисле о морфолошким питањима, како би спознали морфолошке категорије, што им даље омогућава и схватање морфолошке норме.

6) „Конкурентност синтетичке и аналитичке компарације у Андрићевом дјелу“, Значај српског језика за очување српског културног идентитета, I: *Иво Андрић и српски језик*, (радови са научног скупа одржаног у Андрићграду 12-13. маја 2018), Андрићград: Андрићев институт, 2018, 417-439.

Синтетичка и аналитичка компарација битно се разликују у аспекту који се тиче узлазности и силазности. За узлазну примарна је синтетичка, а за силазну аналитичка компарација. Кандидаткиња је у реферату на основу ексцерпираних примјера из Андрићевог књижевног текста анализирала интерференцију двају типова поредбеног поступка, који подразумијевају или стилску или комуникативну варијанту. Андрић одређени појам квалификује аналитичким формама базираним на основном граматикализованом моделу узлазног и силазног компаратива и суперлатива *више/мање; највише/најмање + позитив придјева/прилога*, у конкурентном односу са синтетичким, дакле, када су те форме међусобно супституентне, што доприноси стилској вриједности, док синтетички облици у том случају подразумијевају комуникативну вриједност. Изразиту експресивност и стилску вриједност имају различити модели аналитичког суперлатива, донекле граматикализовани, који аутору отварају велике могућности за специфично, субјективно квалификовање одређене особине или својства, тако да се посебно овим конструкцијама потврђује Андрићева изванредна ингениозност и особен стилски поступак.

7) „Морфолошке теме Милоша Ковачевића“, *Српски језик: статус, систем, употреба*, Зборник радова у част проф. Милошу Ковачевићу, (уредници Јелена Петковић, Владимир Поломац), Крагујевац: ФИЛУМ, 2018, 117-130.

У раду су представљене неке од морфолошких тема проф. др Милоша Ковачевића, и то творбене, будући да се у њима анализирају творенице са творбено-семантичког

аспекта и на богатом корпусу освјетљавају њихова значења: плеонастичка вриједност префикса (*споменут – поменут, заобилазница – обилазница*), значење поновљености (префикси *ре-* и *пре-*), негативно или привативно значење, с архисемом „ренегирања“ (творенице с префиксом *де(з)-*), те синонимност и блискозначност (суфиксалне изведенице на *-ач* и *-лац*: *носач* и *носилац*; *читач* и *читалац* и њихов нормативни статус). На богатом материјалу из књижевноумјетничког и публицистичког функционалног стила, освјетљена су неразријешена или спорна питања српског језика у вези са значењем твореница: 1) плеонастичким вриједностима префикса (*споменут – поменут, заобилазница – обилазница*), 2) значењем поновљености (префикси *ре-* и *пре-*), 3) негативним или привативним префиксима с архисемским значењем 'ренегирања', односно анулирања онога што је означено мотивационом лексемом у основи (творенице с префиксом *де(з)-*); 4) те синонимним и блискозначним твореницама.

8) „Експресивност језичких јединица у функцији изражавања револуционарних принципа младобосанаца“, *Језичке и стилске карактеристике текстова о Великом рату*, Зборник радова, књига XIV, Бањалука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2019, 89-102, (прештампано из: Српски језик, XXIV, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2019, 393-406).

(У раду су анализирани, на формално-семантичком плану, примјери ексцерпирани из текстова младобосанаца, у чијој су структури заступљене језичке јединице експресивне семантике, са статусом екскламативности, а у функцији изражавања револуционарних идеја младобосанаца. Као експресивне језичке јединице у функцији појачавања актуелног садржаја анализирани су експресивно-емфатичке форме којима су младобосанци исказали своје емоције и ставове у вези са социјално-политичком ситуацијом и својим идејама и принципима. Будући да је ријеч о револуционарно-идеолошкој тематици, у складу с тим је онда и избор лексике и језичких конструкција којима се изражавају револуционарне идеје и протест против постојећег стања, немирење са ситуацијом, борба по сваку цијену, спремност да се да и властити живот, због чега су такви искази изузетно емоционално обојени: наглашавају се осјећања и преокупације говорног лица, аутор изражава свој револт и веома јаке емоције, а интонациона експресивност означена је узвичником као уобичајеним маркером таквих исказа. Оваквим формама, како су показали ексцерпирани примјери, младобосанци исказују, између осталог, и своје ставове у вези са стањем у науци и култури, књижевноумјетничком стваралаштву, што свједочи о томе да су то били образовани младићи, интелектуалци, који су жељели просперитет своме народу, али прије свега слободу и слободоумност и живот достојан човјека.)

9) „Богатство језика у Братићевој *Зими у Херцеговини*“, *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске V*, *Српски језик и књижевност у БиХ и Србији*, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2019, 107-121.

Братићева „Зима у Херцеговини“ послужила је кандидаткињи као корпус за ексцерпираније језичких конструкција којима је, на формално-семантичком плану, указала на специфичности и богатство Братићевог језика, а тиме и самог, по свему јединственог, српског језика. Уз све то, указала је да је овом књигом на најбољи начин, темама и језиком, обухваћена и Братићева Србија и Братићева Херцеговина, као завичајни и духовни простор. А његова Херцеговина као да је створена за причу, а има ко и да је исприча јер, како се често каже, „Херцеговци се рађају са неком врстом изворне мудрости и говорничког дара“. Братић то очигледно у потпуности потврђује, јер „основна карактеристика свих његових приповиједака јесте наглашено *присуство*

приче. Он има своју, самосвојну причу, најчешће везану за Херцеговину. Готово сви критичари када говоре о Р. Братићу истичу његов језик и стил, јер његово књижевно дјело, између осталог, карактеришу: композициона рјешења приче и структура реченице, затим хумор и иронија, поређење као најомиљенија стилска фигура овог писца, алегорија, персонификацијске метафоре и др. У раду су анализирани и партикуле, веома фреквентне у наведеном корпусу, а њиховом употребом постиже се јача емотивно-експресивна обојеност и интензивирање. Веома су заступљене и аналитичке форме компарације, експресивне језичке констрикције, чија структура може бити и доста сложена, гдје до изражаја долази умијеће говорног лица, тј. аутора текста.

10) „Умањеност као лексичко-морфолошка категорија (на примјерима из дјела Бранка Ћопића)“, *Значај српског језика за очување српског културног идентитета*, II: *Српска књижевност као основа српског језика* (радови са научног скупа одржаног у Андрићграду 11-12. маја 2019), Андрићград: Андрићев институт, 2019, 167-191.

У раду је разматран међуоднос лексичке и морфолошке категорије умањености на основу примјера из дјела Бранка Ћопића. Циљ С. Куљанин је био управо да се покажу различите семантичке варијације у погледу изражавања категорије деминутивности, а оне се готово никад не показују на творбеном плану јер су суфикси (нпр. -чић, -ић, -ица итд.) носиоци неспецификованог деминутивног значења. А лексеме са својом семантичком структуром, будући да садрже већи бројкомпонената, актуелизацијом сваке од њих, доносе специфичну нијансу деминутивности синтагме у којој су реализоване. Анализом је потврђена и претпоставка од које је кандидаткиња кренула да се категорија умањености изражава лексикализованим јединицама када је ријеч о глаголској и именичкој умањености, а аналитичким конструкцијама када је ријеч о придјевској и прилошкој умањености, односно умањености квалитативног типа.

11) „О неким спорним рефлексима јата“, *Наш језик*, L/2, часопис Института за српски језик САНУ, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2019, 87-93. (M51)

Кандидаткиња је у раду указала на нарушавање норме српског језика ијекавског изговора у вези са замјеном некадашњег *јата* или екавског *е*. Издвојила је најфреквентније грешке: дуго *јат* умјесто двосложним *ије* замијењено је једносложним *је*; кратко *е* испред којег је сугласник *р*, а испред њега још неки сугласник, гдје по правилу остаје *е*, често се замјењује рефлексима *је* и *ије*. Нарушавају се и остала правила ијекавизације, али ипак у нешто мањој мјери. Уочено је да ијекавска норма није у потпуности усвојена у основном и средњошколском образовању. С. Куљанин је нагласила да је неопходно у образовном процесу ортоепији и ортографији посветити више пажње, као уосталом и другим језичким нормама, јер је функционална писменост на ниском нивоу

12) „Сарајево у дневничким записима Вељка Којовића“, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске VI, Насеља у дјелима српских писаца*, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, 2020, 275-297.

Сарајево у дневничким записима В. Којовића кандидаткиња је сагледала са три аспекта: кроз ратне слике које аутор биљежи од 4. априла 1992. до 19. јуна 1994. године (један аспект); преко лексема и језичких конструкција у функцији исказивања некадашњег, бившег, прошлог откривала је слике пријератног Сарајева (други аспект посматрања). Сва ратна збивања и страдања изазивала су јаке емоције, а најјача у таквим условима свакако је страх. Због тога је С. Куљанин ексцерпирала примјере с том лексемом и упућивала ситуације које су изазивале осјећања страха и панике (трећи,

психолошки аспект). Записео времену проведеном у ратном Сарајеву аутор је организовао у мање цјелине насловљенедатумом записивања и свједочио о догађајима заснованим на личном искуству. Кроз тедогађаје аутор евоцира слике пријератног града, које читаоцу омогућавају да схватиколика је и каква трансформација Сарајева. Сви анализирани примјери, и они који показују огроман контраст између бившег, пријератног и ратног Сарајева и они с конструкцијама чији је конститутивни члан лексема *страх*, доста говоре о ратном периоду у Сарајеву, који је аутор преживио и о којем је свједочио у својим дневничким записима, и сасвим довољно да се схвати његова жеља и циљ, на крају и остварен, да напусти Сарајево.

13) „Хљеб и егзистенција“, Значај српског језика и књижевности за очувању српског културног идентитета, *Хљеб у српском језику, књижевности и култури* (Радови са научног скупа „Српска књижевност као основа српског језика“, одржаног у Андрићграду 2–4. октобра 2020), Андрићград – Вишеград: Андрићев институт, 2021, (49–68)

У раду су анализиране језичке конструкције с компонентом *хљеб*, чија симболика суштинске хране омогућава настанак разноврсних језичких структура обједињених семантичким пољем *егзистенција* будући да се хљеб поистовјећује са самим људским животом, тј. егзистенцијом. Из надређене семантике појма *егзистенција* издвојене су семантичке групе остварене конструкцијама с лексемом *хљеб*, а обједињене истим значењем без обзира на форму којом су исказане. Кандидаткиња је основна значења на која се упућује анализираним конструкцијама с лексемом *хљеб* класификовала у четири семантичке групе: *бити на рубу егзистенције*, *обезбиједити (голу) егзистенцију*, *угрозити некоме егзистенцију и начин живота*.

14) „Нарушавање морфолошке норме у савременом српском језику“, у: Актуелна питања морфологије и творбе р(и)јечи српскога језика, Андрићград – Вишеград: Андрићев институт, 2021, 63–82.

Један језик тек нормирањем постаје језик, а чине га граматичка и правописна норма, лексичка, стилистичка. С. Куљанин у раду говори о морфолошкој норми савременог српског језика и издваја примјере њеног нарушавања, који су веомафреквентни у скоро свим функционалним стиловима. Детаљније су приказана одступања од нормираних облика категорије аниматности и одступања у грађењу футура првог. У процесу овладавања нормом, како наводи кандидаткиња, јављају се бројне потешкоће у вези са усвајањем појединих нормативних рјешења због чега се у готово свим функционалним стиловима могу запазити одступања од морфолошке али и осталих норми српског језика. Нарушавање морфолошке норме може се повезати са утицајем инхерентне норме говорника и игнорантским односом према стандарднојезичкој норми због става да та одступања нису у великој мјери пресудна за разумијевање комуникационог садржаја. С. Куљанин наглашава да је проблеми то што се граматички у школском образовању не поклања довољно пажње, лекције се пребрзо прелазе, само да би се задовољила форма, а мали број часова није довољан да би се градиво утврдило и примијенило у тексту и комуникацији.

15) „Мајка у књижевном дјелу Радослава Братића“, у: *Значај српског језика за очување српског културног идентитета V, Мајка у српском језику, књижевности и култури* Андрићград: Андрићев институт, 2023, 55–69.

У раду је анализиран начин на који је у Братићевом књижевном дјелу представљен лик мајке. У издвојеним микродискурсима, Братићевом структуром реченице, на лексичкосемантичком и морфосинтаксичком плану, веома упечатљиво и пластично

осликана су мајчина преживљавања и осјећања, њен мукотрпан рад, пожртвованост и безусловна љубав према породици. Братић све то умјетнички инвентивно обликује глаголским облицима, глаголским и именичким синтагмама. Три ексцерпирана и анализирана микродискурса, из књижевног дјела Р. Братића карактеришу мајку у три хронолошке слике у смислу да се прва слика односи на очеву болест и његово лијечење, друга на посљедњи покушај да мајка бар ублажи његове муке, а трећа на вријеме послје очеве смрти. Мајчин лик и њена улога у породици веома су упечатљиво приказани, тако што Братић на основу елемената основног семантичког садржаја неке лексеме у специфичним контекстима даје њену нову семантичку реализацију.

16) „Слика оца у књижевном дјелу Радослава Братића“, у: *Значај српског језика за очување српског културног идентитета, Отац у српском језику, књижевности и култури*, Андрићград: Андрићев институт; (рад добио позитивне рецензије и биће штампан), скуп је одржан 19–21. маја 2023. године.

У раду је анализиран начин на који је у Братићевом књижевном дјелу представљен лик оца. У причи „Слика без оца“, из перспективе дјетета, аутора приче, лик оца је веома упечатљиво приказан. Приказујући оца, његову болест и патњу, на крају и смрт, он говори и о мајци која већ преузима све обавезе у породици, а уз то покушава да оцу олакша посљедње дане. Братић у причу убацује повремено и социјално-психолошке сегменте који дају слику и друштвених, социјалних, моралних, политичких и др. односа (у окружењу), а та шира слика има и своју ужу функцију јер и из таквих дијелова приче сазнајемо још података о оцу, али и то шта други мисле о њиму. Уз навођење основног, примарног и секундарног значења лексема овдје издвојених и указивање на њихову изузетну стилску вриједност у односу на њихове еквиваленте стилски немаркиране, осим специфичности сликања оца, учојавамо и да традиционална патријархална породица поштује ауторитете одраслих, религиозно и национално, поштује хришћанске вриједности: поштење, послушност, жртвовање за најдраже, за породицу. А све то, како наглашава кандидаткиња, у различитим контекстима препознајемо и у Братићевом сликању оца, створитеља и оцасведржитеља.

Монографије

1. Куљанин 2023: С. Куљанин, *Нормативне теме српског језика*, Источно Сарајево: „Dis company“ Пале.

У књизи *Нормативне теме српског језика* С. Куљанин указује на основне проблеме у вези са данашњим стањем у српском језику, прво, на његова преименовања и политичке одлуке којима се стално напада његов идентитет и интегритет и, друго, на проблеме у вези са односом његових говорника према изучавању и његовању језика, тј. према правописним, граматичким и осталим нормама српског језика. Кандидаткиња наглашава да је језик и све у вези с језиком једно је од најважнијих питања у сваком друштву и култури, па тако и у српском друштву и српској култури. Темељ сваке националне културе јесте национално писмо, а темељ српске културе јесте српски језик и српско национално писмо ћирилица. Зато се националним вриједностима треба враћати и његовати их, па тако, како наглашава ауторка, не смијемо избјежавати ћирилицу и занемаривати учење стандардног српског језика, првенствено се овдје мисли на савладавање језичких норми, прије свега правописне и граматичке норме, коју чине правила по којима су језичке јединице организоване и по којима се оне употребљавају, уређена и експлицитно прописана правописом, граматикама, рјечницима, што и јесу основне карактеристике нормираног, стандардног језика. Језичка, граматичка норма доприноси значају и стабилности укупне књижевнојезичке

норме, а све заједно изузетно је важно за цјелокупну националну културу сваког друштва. Зато С. Куљанин кроз садржај цијеле књиге наглашава значај норме и нормирања српског језика, аргументујући то научним критеријумима.

Структуру књиге чине два поглавља: I *О теорији и историји норме српског језика* и II *Језик у употреби – нека нормативна питања*. У првом дијелу, под назначеним насловима дефинишу се природни и стандардни језик наводе основне карактеристике стандардног језика, а у сваком потпоглављу фокус је на норми и разлозима зашто се она мора учити, што и јесте главни циљ ауторке ове књиге, наиме она истиче да се у школском образовању језику, тј. правописним и граматичким нормама не прилази на тај начин, па ученицима није јасно зашто уче језичке законе и правила, та испољавају незаинтересованост и игнорантски став према језичким темама.

Познато је да, када се говори о човјековим предиспозицијама, у ствари, мисли на то да само људско биће има урођену способност, могућност да научи и употребљава одређени систем језичких знакова, а та привилегија назива се *језичка способност*, дакле, она је урођена, али није урођено *језичко знање*. Будући да језичко знање подразумијева познавање језичких јединица и знакова за споразумијевање али и познавање правила за њихов избор и употребу, оно се стиче у различитим процесима учења, првенствено у основном и средњошколском образовању, али и касније, током цијелог живота. *Језичко знање*, или *језичка компетенција*, подразумијева познавање јединица језичког система (на свим нивоима: фонолошком, морфолошком, лексичком, семантичком, синтаксичком, текстуалном), али и познавање правила за комбиновање језичких јединица и за њихово организовање у јединице вишег реда, тј. познавање граматичких правила.

Сваки природни језик може се нормирати прописивањем експлицитних правила на свим језичким нивоима, а стандардизација језика, као дио језичке политике, један је од најважнијих друштвених задатака сваке језичке заједнице, она је саставни дио језичке политике и планирања и односи се, најприје, на одабир варијетета који ће постати званични језик дате заједнице као и на његову кодификацију. Будући да кандидаткиња говори о стандардном српском језику, она истиче да се стандардном језику, као неорганском идиому, приписује експлицитна норма, која је дата у кодификационим дјелима која описују употребну норму, у правопису, граматицима, рјечницима, а она је резултат свјесног избора и обраде како би се наметнула широј говорној заједници као нешто што је једино правилно (нпр. *хтио* или, у екавском *хтео*, а не *хтјео*, *ћео*, *ћуо*, *ићео*, *стио* и сл.). Та се норма учи у школама, према њој се равнају сви они који говоре и пишу стандардним језиком. Имплицитном нормом бави се описна, а експлицитном нормом нормативна или прескриптивна грамика, ортографија и ортоепија. *Стандардни*, свјесно нормирани језик, у својој бази има управо неки природни, регионални идиом, дијалекат. Стандардни језик се углавном дефинише као *аутономан* вид језика, увијек *нормиран* и *функционалнополивалентан*, који настаје пошто се једна етничка или национална формација укључивши се у интернационалну цивилизацију почиње у њој служити својим идиомом, који је до тада функционисао само за потребе етничке цивилизације. Како С. Куљанин истиче, из дефиниције је јасно да нормирани, стандардизовани језик није природна појава, за разлику од језика којим се одређена етничка и национална заједница служила за своје потребе прије нормирања тог језика, с којим се стандардни језик не подудара у цјелини.

Стандардизацију српског језика, општепознато је, започиње Вук Караџић увођењем српског народног говора, као органског идиома, у српски књижевни, стандардни језик, као неоргански идиом, утврђујући правила народног језика, тј. његову граматичку структуру. Основу Вукове борбе и суштину његове језичке реформе

представља превођење имплицитних правила народног говора у експлицитна правила књижевног језика, што је заправо начин стандардизације структуре српскога језика. Општепознато је да је за основицу српског књижевног језика Вук одредио *новоштокавски ијекавски источнохерцеговачки дијалекат*. Прави почетак кодификације српског књижевног језика јесте Вуков *Српски рјечник* из 1818. године. У *Српској граматички* која је штампана уз *Рјечник* елаборирана је Вукова језичка, правописна и азбучна реформа. Од овог Вуковог дјела креће еволутивни пут развоја стандардног српског језика. Послије *Рјечника* из 1818. Вук експлицитно наводи шта сматра базном стандардизацијом, тј. шта сваки списатељ мора знати ако жели писати народним језиком: „да садашњи наш списатељ а) мора знати *склањати* сва имена и мјестоименија; б) да мора знати *спрезати* глаголе; в) да мора знати по Српском *синтаксису* из ријечи разговоре састављати... и) да мора имати тврду и постојану *једнакост* у писању ријечи“. Друкчије речено, списатељ који пише народним језиком мора знати правила његове граматичке структуре и мора се држати српскога правописа. С обзиром на наведено, ауторка наглашава, да је сасвим логично да би поштовање граматичке структуре и правописа српског језика требало и данас да буде обавезно, нажалост, свакодневно се можемо увјерити колико се језичка норма нарушава, у свим функционалним стиловима, и у писању и у говору.

Овај период настанка и развоја српског књижевног/стандардног језика потврђује значај нормирања и експлицирања језичке норме, јер језик без норме не би се могао ни учити ни употребљавати. Зато је ауторка, у складу с темом којом се књига бави, издвојила тај историјски дио јер је жељела нагласити значај језика као система, а тиме и неопходности нормирања и познавања норме српског језика, како бисмо и ми данас, поштујући Вука и његово дјело, поштовали и изучавали српски језик и његове норме. Јер ако је Вук прије двјеста година говорио, од почетка своје реформе, о правилностима и о правилима у српскоме језику, могли бисмо и ми схватити логику граматичког система и системност језика уопште. Данашњи припадници српске језичке заједнице ипак су много образованији него у Вуково вријеме, али су, нажалост, веома мало заинтересовани за српски језик и његова правила, јер полазе од става да је то њихов матерњи језик и да ту нема шта да се учи.

Други проблеми српског језика (*Српски језик данас, положај и стање*) у вези је с његовим поновним преименовањем (прво преименовање је било у српскохрватски назив), послје догађаја деведесетих година 20. вијека, у хрватски, бошњачки и црногорски „језик“, што су само политичке одлуке, јер то ни у ком случају не могу бити језици, ни по једном критеријуму за одређење језичког идентитета: *структурном* (каква је граматичка структура датога језика), *генетском* (из чега је настао дати језик, односно шта му је основица) *икомуникативном* (колико је дати језик разумљив говорницима другог језика). То је, наглашава кандидаткиња, у лингвистичком смислу, стандардни српски језик, који у тим државама функционише под политичким именима. Ови назови језици имају исто поријекло, исту структуру, а њихови говорници се сасвим добро разумију, јер Срби, Хрвати, Бошњаци и Црногорци имају заједнички стандардни језик (штокавски). То су лингвистички искључиво варијанте исходишног српског језика, с минималним нормативним разликама.

Друго поглавље књиге обухвата четири рада (*Системски и нормативни статус компарације у језику медија, Нарушавање морфолошке норме у савременом српском језику, О неким спорним рефлексима јата, Утицај нормативних рјешења на комуникативну вриједност варијантских исказа*), која су у вези с нормом српског језика као системом, али и у вези с њеном реализацијом у функционалним стиловима, гдје се она веома често нарушава, због чега ауторка опет указује на значај изучавања норме српског језика.

Она посебно истиче да је обавеза цјелокупног друштва да бригу о језику препусти квалификованим лингвистима, јер само они могу водити језичку политику. То значи да јавне и политичке установе, издавачке куће, те радио-телевизија морају имати лекторе, који ће водити главну ријеч у чувању језика и стандарднојезичке норме. Свако одступање од норме као посљедица незнања или немарног односа увијек је по језичку културу штетна појава. Непознавање стандарднојезичке норме и одсуство опште културе изражавања у друштву свакодневно примјећујемо, поготово у писаним и говорним медијима, па чак и у образовном систему, што је посебно поразно. Због тога је неопходно изучавати и његовати стандардни српски језик и подизати језичку културу и лингвистичко образовање на виши ниви, будући да је сада на сасвим ниском нивоу и са много актуелних проблема у језичкој пракси. Ако су српски језик и српска ћирилица изузетне културне вриједности и битан дио националног идентитета, онда је неопходно да се брига о њима подигне на највиши ниво.

Књига С. Куљанин одликује се актуелношћу, новином приступа и научно релевантним резултатима у вези с нормом српског језика, те указује на значај и разлоге изучавања правописне и граматичке норме, од самих почетака стандардизације српског језика до данас.

2. Куљанин 2023: С. Куљанин, *Грамматичке и стилистичке теме*, Источно Сарајево: „Dis company“ Пале.

Књигу С. Куљанин *Грамматичке и стилистичке теме* чине два поглавља: *Грамматички и прагматички аспект партикула у српском језику* и *Експресивност језичких јединица у дјелима српских писаца*. Предмет истраживања првог дијела књиге су грамматичко-прагматичке и комуникативно-експресивне карактеристике партикула, језичких јединица које су донекле маргинализована и у граматицима штуро обрађена врста ријечи, али које су веома фреквентне у свакодневном разговорном језику и у књижевноумјетничком функционалном стилу, као и у осталим функционалним стиловима. Кандидаткиња заступа став да су партикуле заједно с *мадалним ријечима* термином *ријечце* обједињене у морфолошку врсту која припада непромјенљивој групи ријечи. Будући да су партикуле хомоформне с осталим граматицизованим ријечима, прије свега с прилозима, а затим и с везницима, узвицима и модалним ријечима, отежано је њихово диференцирање, а тиме и класификација.

На корпусу двојице савремених српских писаца, чија се језичка инвентивност увијек истиче, Радослава Братића и Милицава Савића, указано је на статус, класификацију и разноврсна значења и пресупозиције које у одређеним контекстима имају ове језичке јединице. Анализа партикула, коју је провела С. Куљанин, заснована је на дескриптивно-семантичком методу, и то ономасиолошког типа, што значи да се полазило од критеријума форме, а да је поткласификација сваке форме семантичка и подразумијева различите подтипове значења, односно различиту контекстуалну употребу сваке анализирани партикуле. На основу тога, С. Куљанин је извела и систем класификационе структуре рада, те издвојила четири групе партикула: квантитативне, партикуле (не)очекиваности, интензификаторске и презентативне партикуле.

Значење *квантитативних* партикула, обједињено заједничким компонентама, илустровано је партикулама *само, све, готово (скоро, малтене)*. Ове партикуле усмјерене су на различите реченичне чланове исказане једном лексемом или синтагмом. Партикулама ове групе могу се изразити различити видови модификације са квантитативним особеностима: ограничавања, умањивања, појачавања. Значења која квантитативне партикуле имплицирају при модификацији неког реченично елемента могу бити сљедећа: појачавање степена, интензитета, мањи степен одређеног својства,

истицање бројности, мноштва онога на шта се партикула односи и слична значења са квантитативним особеностима.

Партикуле (не)очекиваностивећ, *још*, *више*, *тек*, такође истичу један сегмент исказа, који је са становишта говорног лица у фокусу пажње. Њихова је основна прагматичка функција комуникативно истицање, наглашавање садржаја уз који стоје. Субјективни став који говорник изражава употребљавајући ове партикуле углавном је (не)очекиваност. Наиме, говорно лице употребљава ове партикуле када жели исказати свој став према неким временским компонентама у садржају исказа: прерана реализација радње (што говорник није очекивао, тј. очекивао је каснију реализацију), наглашавање временског трајања одређене ситуације (која са аспекта говорног лица може бити дуг или кратак временски период), трајање радње и у тренутку говора, неочекивано дуго продужена и неизмијењена актуелност садржаја предиката, затим неочекиваност прекида радње, очекивање да се нека радња реализује и др.

Термин партикуле *интензификатори* подразумејева језичке јединице којима се појачава значење неког елемента у реченици и упућује на постојање пресупозицијског садржаја, познатог учесницима комуникације, који не мора бити експлициран јер се употребом партикула он подразумејева. У интензификаторске, појачајне партикуле С. Куљанин је сврстала језичке јединице: *и*, *ни* *баиш*, *бар*, са заједничким карактеристикама истицања ријечи испред које стоје. При томе исказују и став говорног лица према сегменту исказа чије значење појачавају, те тако уносе и прагматичке импликације. Дакле, интензивира се најважнији елемент исказа са становишта говорника, па тако ове језичке јединице носе и значење субјективног односа према наглашеним члановима реченице. Партикуле *и* и *ни*, из ове групе, разликују се од осталих по томе што при њиховој употреби поуздан критеријум не може бити језичко осјећање као код других, које употребљавамо интуитивно, због чега је потребно познавати правила употребе ових партикула.

У србистичкој/сербокроатистичкој граматичкој и научној литератури мишљења о томе којој врсти ријечи припадају лексема *ево*, *ето*, *ено*, *гле* веома су различита, а самим тим неуједначена су и мишљења о њиховој функцији и значењу. Будући да се њима скреће пажња, упозорава на некога или нешто, или се показује неко или нешто, ауторка се определијелила да ову групу лексема назове презентативним партикулама. Оне се углавном и анализирају у оквиру деиксе и егзофорично-ендофоричких релација, а и њихово поријекло упућује на примарну карактеристику тих ријечи – показивање, упозоравање. Имају и вриједност емфатичких интензификатора, наглашавајући цијели исказ или његов дио, уз компоненте деиктивности, чуђења, изненађења, неочекиваности, давања, појављивања, скретања пажње и сл.

На основу анализираних примјера С. Куљанин је показала да партикуле, с обзиром на њихово значење и функцију, имају важну улогу у корпусу који припада књижевноумјетничком стилу, а оба писца их веома често употребљавају, јер су оне и иначе веома фреквентне у разговорном функционалном стилу, тј. у свакодневним комуникативним ситуацијама. Оне су употријебљене у својој основној функцији, а то је модификација неког реченичног члана или клаузе, уз изражавање субјективног става њиховог корисника, што доприноси живости исказа и појачавању његове убједљивости, те сигурнијем разумијевању садржаја.

У другом дијелу књиге (*Експресивност језичких јединица у дјелима српских писаца*) говори се о експресивним језичким јединицама у књижевном дјелу тројице изузетних српских писаца Радослава Братића, Милисаве Савића и Бранка Ћопића, за које се увијек истиче посебно језичко умијеће, што се потврдило и у радовима који су наведени. Заједничко им је и то што временски и просторно лоцирају своја књижевна дјела: Братић пише о Херцеговини, Савић се веже за Рашку, а Ћопић за Грмеч и

Крајину. У првом дијелу кандидаткиња је говорила о теоријским поставкама партикула, а у овом дијелу она анализира присуство и значење ових експресивних јединица у појединачним дјелима наведених писаца, који партикуле употребљавају у истом значењу, што значи да различита територијална припадност ових писаца није утицала на диференцијације при употреби партикула. Употреба наведених, али и других партикула веома је фреквентна у Братићевим причама, што показује да је и овом сегменту српског језика, без обзира на то што је ријеч о неким наизглед „ситним“ лексемама, писац показао своју инвентивност и максимално искористио ову врсту ријечи, са свим њиховим пресупозицијским и прагматичним функцијама, употребивши их на правим мјестима, омогућивши тако да читалац открива сва значења која партикуле уносе у контекст. Тиме се још једном потврђује контакт аутор читалац, који се у Братићевом причању остварује на један готово фасцинантан начин. Кандидаткиња показује да партикуле као донекле маргинализоване ријечи и у граматицима најчешће веома кратко обрађене, имају значајну улогу у модификацији значења реченичних дијелова, уносећи притом субјективни став, што потврђује и у наведеним текстовима. Један од многих начина такве модификације јесте и интензификација компаратива, који партикуле појачавају и указује на тенденцију сталног нарастања или опадања интензитета неке особине при квалификовању именице, при чему говорно лице изражава и субјективну оцјену о степену неког својства, интензитета.

Кандидаткиња анализира још једну врсту експресивних језичких јединица, а то су перифрастичке форме компарације, чије се форме такође скоро и не помињу у граматицима, а веома су заступљене посебно у књижевноумјетничком стилу, управо због своје експресивности, а тиме и умјетничке и стилске вриједности. Тако су модели перифрастичког суперлатива разноврснији од осталих описних конструкција. Ту говорно лице или аутор има велике могућности да избором и комбинацијом језичких јединица оствари своју процјену степена заступљености неке квалификације и искаже своје стваралачко умијеће. Тако су Братићеве комбинације веома успјешно изведене, што поготово можемо уочити ако упоредимо перифрастичке суперлативне конструкције са синтетичким суперлативом.

Перифразе и фразеологизми такође могу имати изразиту експресивност, па кандидаткиња веома експресивне и сликовите конструкције тог типа проналази у књижевном тексту Б. Ћопића, који тим конструкцијама даје особене карактеристике. Осим тога Ћопић на један инвентиван начин користи ова језичка средстава. Наиме, ониновирањем и модификовањем устаљених језичких конструкција, фразеологизама, чини да њихова изражајност и експресивност постаје још јача и ефектније дјелује на читаоца. На примјер, Ћопић по угледу на већ постојећи фразеологизам, тј. према истом моделу, гради нови фразем, са другом семантичком доминантом и друкчијом семантиком, а у неким случајевима уноси и извјесне промјене у постојећи фразеологизам. Када је ријеч о перифрази, кандидаткиња истиче да ту Ћопићева инвентивност посебно долази до изражаја, јер су оне изузетно сликовите и упечатљиве, те одражавају његов особени стил. Обје ове стилске фигуре пружају Ћопићу, и не само њему, велике могућности за изразиту карактеризацију ликова, њиховог понашања, размишљања, схватања, изражавања јаким емоцијама. Ћопићев језик нам кроз опис чврстог и непоколебљивог карактера његових земљака дочарава и везе са традицијом и сву љепоту и чистоту народног језика.

И ова књига проф. др Сање Куљанин одликује се актуелношћу, будући да се језичким јединицама које у граматицима скоро нису ни обрађене, као што су партикуле и перифрастичке форме компарације, новином приступа и научно релевантним резултатима, даје нови статус и откривају неограничене могућности даљег

истраживања оваквих језичких средстава, будући да су и партикуле и перифрастичке форме компарације, а такође и перифразе и фразеологизми отворени системи и имају велике могућности да у различитим контекстима добију и различита значења.

³ Просјечна оцјена током основних студија и студија првог и другог циклуса наводи се за кандидате који се бирају у звање асистента и вишег асистента.

⁴ Навести све претходне изборе у звања.

⁵ Навести кратак приказ радова и књига (научних књига, монографија или универзитетских уџбеника) релевантних за избор кандидата у академско звање.

4. ОБРАЗОВНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА**Образовна дјелатност прије првог и/или/ посљедњег избора/реизбора**

Сања Куљанин послје избора у звање доцента, у периоду од 2012. до 2017. године, на Филозофском факултету Пале, предаје сљедеће предмете:

а) *Основни студиј*: Морфологија српског језика, Творба и лексикологија српског језика, Норме српског језика – систем и реализација, Језичка култура, Лектура и коректура текста, Савремени српски језик (Српски језик 1 и Српски језик 2 на Новинарству, Њемачком језику, Правопис српског језика, Граматика српског језика на Педагогији).

б) *Докторске студије филологије* на Филозофском факултету Пале: Морфологија, Језички стандард и супстандард.

Била је члан *Комисије за полагање стручних испита* (за професоре и наставнике српског језика и разредне наставе).

Предавач за *Српски језик* на *Семинару за педагошко образовање наставника који су завршили ненаставничке факултете*.

Образовна дјелатност послје посљедњег избора/реизбора

Сања Куљанин послје избора у звање ванредног професора на Филозофском факултету Пале, предаје сљедеће предмете:

а) *Основни студиј*: Морфологија српског језика, Творба и лексикологија српског језика, Норме српског језика – систем и реализација, Лектура и коректура текста, Савремени српски језик (Српски језик 1 и Српски језик 2 на Новинарству и Њемачком језику, Правописна норма српског језика, Граматичка норма српског језика на Педагогији).

б) *Докторске студије филологије* на Филозофском факултету Пале: Морфологија, Језички стандард и супстандард.

Након избора у звање ванредног професора Сања Куљанин објавила је двије монографије (*Нормативне теме српског језика, Граматичке и стилистичке теме*) и шеснаест научних радова у рецензираним часописима, тематским зборницима и зборницима са националних и међународних скупова.

Кандидаткиња је била члан комисија за оцјену и одбрану сљедећих мастер радова:

1. Слађана Ћосић, тема: *Карактеристике дијалога у роману „Корени“ Добрице Ћосића*, Чланови Комисије: проф. др Сања Куљанин (предсједник), проф. др Миланка Бабић (ментор), проф. др Биљана Самарџић (члан) – одбрањен 2018. на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.

2. Снежана Павловић, тема: *Стилистичка анализа приче „Аска и вук“ Иве Андрића*, чланови Комисије: проф. др Биљана Самарџић (предсједник), проф. др Милош Ковачевић (ментор), проф. др Сања Куљанин (члан); одбрањен 2019. године на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.

3. Марија Николић Хајрић, тема: *Концепт зелене боје у српском лингво-културолошком контексту*, чланови Комисије: проф. др Сања Куљанин, предсједник, проф. др Миланка Бабић, ментор, доц. др Божица Кнежевић, члан; рад одбрањен 2021. год. на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.

4. Драгана Мучибабић, тема: *Стилско-језичке доминанте у дјелу Модре жилице Ђорђа Сладоја*, чланови Комисије: проф. др Миланка Бабић, предсједник, проф. др Милош

Ковачевић, ментор, проф. др Сања Куљанин, члан; рад одбрањен 2023. год. на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.

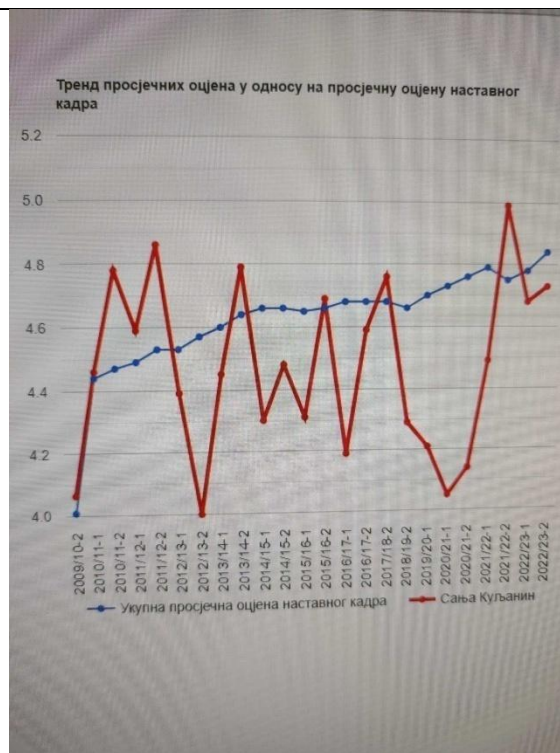
5. Јелена Марковић, тема: *Негативна комуникативна својства говора у информативним новинарским жанровима*, чланови Комисије: проф. др Бранка Брчкало, предсједник, проф. др Вера Ђевриз Нишић, ментор, проф. др Сања Куљанин, члан; рад одбрањен 2023. год. на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву.

С. Куљанин је ментор за мастер рад, у завршној фази израде, који треба да буде одбрањен до краја ове године, кандидаткиње Драгане Матић.

Присуствовала је, као представник Катедре за србистику Филозофског факултета Универзитета Источно Сарајево, на *Трећој Интеркатедарској србистичкој конференцији: О границама српског језика*, која је одржана у Тршићу 17–19. јуна 2022. године.

Навести све активности (уџбеници и друге образовне публикације, предмети на којима је кандидат ангажован, гостујућа настава, менторство⁶)

Резултати анкете⁷

На приложеном дијаграму, генерисаном из резултата анонимних студентских анкета спроведених на Универзитету у Источном Сарајеву од 2009. до 2022. године, представљен је тренд просјечних оцјена на свим предметима за кандидаткињу проф. др Сању Куљанин. Према подацима уочљивим из дијаграма може се констатовати да је стручни и педагошки рад кандидата оцијенен високим оцјенама од стране студената.

Информација о одржаном приступном предавању⁸

Будући да кандидаткиња изводи наставу из предмета који припадају научној области за коју је конкурисала од 2012. године, није било потребно организовати приступно предавање.

5. СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Сања Куљанин је учествовала у пројекту *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске* (2012–2015), који је финансирао Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске.

1. *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске* I (2012); 2. *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске* II: *Књижевни класици Републике Српске – Кочић и Њопић* (2013); 3. *Слика Босне и Херцеговине у дјелима савремени писаца Републике Српске* III; 4. *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске* IV: *Будућност српског језика и књижевности у Републици Српској и процеси (дез)интеграција*; 5. *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске* V (2019): *Српски језик и књижевност у БиХ и Србији*

Пројекат: *Језичке и стилске карактеристике текстова о Великом рату*, финансирао Министарство науке и технологије Републике Српске, а реализован у институционалном и научноистраживачком оквиру Академије наука и умјетности Републике Српске.

Одјељење за српски језик Андрићевог института, скуп посвећен актуелним питањима морфологије: *Актуелна питања морфологије и творбе р(и)јечи српскога језика*.

Проф. др Сања Куљанин је од последњег избора учествовала на следећим научним скуповима: *Научни доприноси Радоја Симића*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу 2018; *Иво Андрић и српски језик*, Андрићград: Андрићев институт 2018; *Српска књижевност као основа српског језика*, Андрићград: Андрићев институт 2019; *Хљоб у српском језику, књижевности и култури*, Андрићград – Вишеград: Андрићев институт 2021; *Мајка у српском језику, књижевности и култури*, Андрићград: Андрићев институт 2022.

Други кандидат и сваки наредни ако их има (све поновљено као за првог кандидата).

6. РЕЗУЛТАТИ ИНТЕРВЈУА СА КАНДИДАТИМА⁹

У складу са чланом 4а Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, интервју са кандидатом др Сањом Куљанин одржан је у просторијама Филозофског факултета на Палама дана 15. 11. 2023. године. У име Комисије за писање извјештаја присутни су били проф. др Миланка Бабић и проф. др Биљана Самарџић. Комисија констатује да је у разговору о релевантним научним и наставним питањима кандидаткиња проф. др Сања Куљанин показала висок степен научних и образовних компетенција из научне области на коју се бира, изузетно квалитетан научно-истраживачки и педагошки потенцијал за звање редовног професора.

⁶Уколико постоје менторства (магистарски/мастер рад или докторска дисертација) навести име и презиме кандидата, факултет ,ужу научну област рада.

⁷Као доказ о резултатима студентске анкете кандидат прилаже сопствене оцјене штампане из базе.

⁸ Кандидат за избор у научно-наставно или умјетничко-наставно звање, који није раније изводио

наставу на високошколској установи, дужан је да, пред комисијом коју формира вијеће чланице Универзитета, одржи предавање из области за коју се бира.

⁹ Интервју са кандидатима за изборе у академска звања обавља се у складу са чланом 4а. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву (Интервју подразумијева непосредан усмени разговор који комисија обавља са кандидатима у просторијама факултета/академије. Кандидатима се путем поште доставља позив за интервју у коме се наводи датум, вријеме и мјесто одржавања интервјуа).

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

На конкурс се пријавио један кандидат проф. др Сања Куљанин, ванредни професор. На кандидата се односе минимални услови за изборе у звања из Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број:67/20). Проф. др Сања Куљанин, на основу свега наведеног, испуњава све услове да буде бирана у звање редовног професора.

Први кандидат

На кандидата се примјењују минимални услови за избор у звање из ¹⁰ Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20)“

Минимални услови за избор у звање ¹¹	испуњава/не испуњава	Навести резултате рада (уколико испуњава)
<i>Навести кумулативно прописане минималне услове за избор у звање</i>		
Има проведен најмање један изборни период проведен у настави у звању ванредног професора	ИСПУЊАВА	Кандидат је изабран у звање ванредног професора за ужу научну област Специфични језици (Србистика) 16.01. 2018. године
Има најмање осам (8) научних радова из области за коју се бира објављених у научним часописима и зборницима са рецензијом након стицања звања ванредног професора, и то два научна међународног значаја и један рад објављен у истакнутом часопису.	ИСПУЊАВА	Од последњег избора у звање кандидат је објавио шеснаест радова у научним часописима и зборницима са рецензијом од којих су два објављена у научним часописима међународног значаја и један научни рад објављен у истакнутом научном часопису међународног значаја.
Кандидат има најмање пет хетероцитата.	ИСПУЊАВА	Кандидат има десет хетероцитата.
Има најмање двије (2) објављене књиге (научну књигу, монографију или универзитетски уџбеник) након стицања звања ванредног професора.	ИСПУЊАВА	Од последњег избора у звање кандидат је објавио двије монографије (2).
Доказане наставничке способности, позитивно је оцјењен од високошколске установе или има позитивну оцјену педагошког рада у студентским анкетама	ИСПУЊАВА	Кандидата има позитивну оцјену педагошког рада у студентским анкетама

<p>Кандидат је био члан комисије за одбрану мастер рада.</p> <p>Има успјешно остварену међународну сарадњу са другим универзитетима и релевантним институцијама у области високог образовања.</p> <p>Стручно-професионални допринос – чланство у стручним професионалним органима и удружењима.</p>	<p>ИСПУЊАВА</p> <p>ИСПУЊАВА</p> <p>ИСПУЊАВА</p>	<p>Од последњег избора у звање кандидат је био члан комисије за одбрану пет (5) мастер радова.</p> <p>Учешће на међународним конференцијама и скуповима: <i>Српски језик, књижевност, уметност, (Српски) језик у комуникативној функцији</i>, XI међународни научни скуп одржан на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, 2017; <i>Експресивност у српском језику</i>, XIV међународни научни скуп одржан на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25-27. 10. 2019); <i>Језик и стил српскога романа</i>, XVI међународни научни скуп одржан на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (29–30. 10. 2021); учешће на <i>Трећој Интеркатедарској србистичкој конференцији: О границама српског језика</i>, Тршић, 17-19. јуна 2022. год.</p> <p>Члан Комисије за морфологију и творбу речи <i>Одбора за стандардизацију српског језика</i>, Институт за језик, Српска академија наука и уметности, Београд.</p> <p>Члан <i>Друштва наставника српског језика и књижевности Републике Српске</i>.</p>
<p>Други кандидат и сваки наредни уколико их има (све поновљено као зацрвог)</p>		
<p>На кандидата се примјењују минимални услови за избор у звање из</p>		

Имајући у виду све прописане услове за избор кандидата у академска звања, која се примјењују на Универзитету у Источном Сарајеву, с обзиром на научну, педагошку и стручну компетенцију, а на основу свега реченог у Извјештају, Комисија предлаже да се проф. др Сања Куљанин изабере у звање редовног професора за ужу научну област Специфични језици (Србистика).

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. Др Сања Ђуровић, редовни професор, ужа научна област: Филологија - Србистика: Савремени српски језик, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (предсједник)
2. Др Миланка Бабић, редовни професор, ужа научна област: Специфични језици: Српски језик и лингвистика, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале (члан)
3. Др Биљана Самарцић, редовни професор, ужа научна област: Специфични језици: Дијакхронија српског језика, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале (члан)

¹⁰ Навести „Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18, 26/19 и 40/20)“ или „Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20)“, у зависности да ли кандидат користи право на избор по условима који су важали прије ступања на снагу важећег Закона о високом образовању.

¹¹ У зависности у које се звање бира кандидат, навести минимално прописане услове на основу члана 81, 82, 83. и 90. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 67/20) или на основу члана 77, 78. и 87. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18, 26/19 и 40/20), односно на основу члана 37, 38. и 39. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву

IV ИЗДВОЈЕНО ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Уколико неко од чланова комисије није сагласан са приједлогом о избору дужан је своје издвојено мишљење доставити у писаном облику који чини саставни дио овог извјештаја комисије.

ЧЛАН КОМИСИЈЕ:

1. _____

Мјесто: Пале

Датум: 15. 11. 2023.